

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕСИТЕТ
МАГИСТЪРСКИ ФАКУЛТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ ДИЗАЙН
ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ДИЗАЙН”

СТАНОВИЩЕ

от доц. Станко Славчев Войков

на докторския труд на Биляна Атанасова Калоянова
за присъждане на образователна и научна степен „доктор” с научно
направление 8.2 „Изобразителни изкуства”

Тема: „Концептуален дизайн. Нови тенденции и практики”

Научен ръководител доц. д-р Емилия Панайотова

Дисертационният труд съдържа уводна част, три основни глави, заключение, библиография и научни приноси с общ обем 193 страници. Темата е илюстрирана с 107 изображения, подкрепящи основното теоретично изследване.

Признавам че разглеждайки темата за концептуалния дизайн, пристъпих към труда на Биляна Калоянова с известна доза скептицизъм. Практиката в почти всички направления на дизайна – индустриален, графичен, текстилен, силикатен, метален и др. се диктува от специфичната методика на проектиране, включваща изследване на проблема, ергономия, формообразуване, композиция, материали и технологии, естетика и др. – все фактори, определящи крайния продукт на проектанта. В този аспект концептуалния дизайн, арт и попарт дизайна или пърформанса в дизайна, звучаха доскоро като направления, плод на артистичните виждания на различни автори, стремящи се към ново звучене в дизайна, стремеж, от който са били водени творците, създали съвременните основи на дизайна през периода на късния сесисион и ранния модернизъм. По този повод в спомените ми изниква една изложба в София, в далечната 1978 г. с тема американски артдизайн, в която бяха изложени произведения на американски дизайнери, представляващи това движение в дизайна. Признавам, че тази изложба разбуни духовете на дизайнерите с представените експонати – четирикрака маса с един крак, имитация на крак от антилопа, стол с формата на човешка длан, стол създаден от

стъклени елементи, тежащ над 150 кг. и др. От дистанцията на времето разбирам колко важно е разглеждането на направлението на концептуалния дизайн и търсенето на неговите опорни точки. Споменавам всичко това, за да подчертая важността и навременността от написването на настоящият дисертационен труд на докторанта.

В уводната част се изяснява обекта и предмета на изследването. Развита е изследователската теза, както и целите, и задачите на труда. Значимо внимание е обърнато на методологията и работната рамка на изследването от началото на неговото формиране до XX век и обособяването му в три времеви периода. Основните методологии са историко-хронологическия, сравнително-аналитичния и индуктивния. Посочен е и използвания терминологичен апарат и изследванията на някои автори в тази област.

Основният труд е структуриран в три глави.

Първа глава е озаглавена „Исторически предпоставки за развитието на концептуалния дизайн”. Разгледано е историческото развитие на авангардните течения в изкуството с различните дизайн подходи, футуризм, дадаизма на Марсел Дюшан, руският конструктивизъм, Кандински и школата на Баухаус. Разгледано е и явлението „стайлинг”. Направените изводи от тази глава, която можем да наречем историческа, са предпоставка за развитието на останалите две глави.

Втора глава е озаглавена „Поява и развитие на концептуалния дизайн – теории и практики в периода 1945 – 1990 г.”. Докторантът е проучил значителен по обем фактологически материал касаещ:

- Дизайнът в следвоенния период- „добър дизайн”
- Дизайнът в контекста на масовата култура
- Попарт и нови реалности
- Концептуален арт
- 60-те години на XX век – дизайн и революция, поява на концептуалния дизайн – теории и практики
- 70-те и 80-те години на XX век, постмодернизъм, развитие на концептуалния дизайн – теории и практики:
  - От формата и функцията към посланието
  - От маркетинговата концепция към концептуалното решение
  - Връзката дизайн – пърформанс - инсталация

Значението на втората глава е синтезирано в изводите към нея:

- Ролята на новите технологии и материали
- Подобряване на условията на живот
- Поява на радикални движения в дизайна
- Развитие на концептуалните изкуства и тенденциите в тях
- Противопоставяне на функционализма

- Модернизъм и постмодернизъм в дизайна
- Формиране на групи от конформисти, реформисти и провокатори в дизайна

Трета глава е посветена на периода 1990 – 2014 г. Това е периода на нашето съвремие, в което всички ние вземаме дейно участие като потребители и творци. Особеностите, развити в тази глава са:

- Развитие на концептуалните практики на фона на виртуално-комуникативното общество
- Социално ангажирания /отворен/ дизайн.
- Иновационен и устойчив дизайн / еко /
- Редизайн
- Емоционален виртуален дизайн

Изводите в тази глава са в унисон със съвременното ни развитие и дават отговор на въпросите свързани с иновациите, екологията, конформизма, новите техники и технологии, емоционалните връзки на човека с виртуалната среда, психологията на възприятието и прехода от виртуалното към реалното проектиране в дизайна.

Дисертацията завършва със заключение, обобщаващо най-значимото в трите глави. Трудът е придружен от библиографичен списък на 43 авторски произведения и както споменах в началото 107 изображения на знакови решения в областта на концептуалния дизайн.

В заключение дисертационният труд е задълбочено научно изследване на темата за концептуалния дизайн. С научна педантичност и историографско изследване на развитието на новите тенденции в дизайна, са представени всички направления на нетрадиционния дизайн. С оглед на представената проблематика, докторантът е дисертабилен и засяга съществени и значими етапи в развитието на съвременния дизайн и проблемите, свързани с тях.

Научни приноси:

1. Дисертационният труд е първото по рода си у нас цялостно теоретично изследване за възникването, обособяването и развитието на концептуалния дизайн.
2. Докторската разработка за първи път в България е конкретизиран концептуалния дизайн в понятийната система на дизайна.
3. Дисертационният труд има принос в направеното за първи път у нас систематизиране на материали, форми и среди, пряко и косвено свързани с концептуалния дизайн.
4. Теоретично са обосновани, проследени и разкрити същността, структурата и характеристиките на концептуалния дизайн.
5. Въведена е методология, критериен апарат и инструментариум на концептуалния дизайн.

6. Обособени са най-новите тенденции и са очертани възможни посоки на бъдещо развитие

Трудът е представен в съществената си част на научни конференции и публикуван на сайтове на НХА и НБУ.

На основание на гореспоменатото предлагам на уважаемото научно жури да приеме докторския труд на Биляна Атанасова Калоянова и присъди образователна и научна степен „доктор” по научно направление 8.2 Изобразителни изкуства.

С уважение:

Доц. Станко Войков

18.06.2014 г.
София